

Kòkòbì Páũlũ ní sǐi sǐé 'bá
Ĕfésō
vé rĩ pi ní rĩ
Tã búkũ rĩ vé rĩ ã ũlũngará

Ĕfésō ri kǔrũ ãmbúgu ãngũ ĩ ní zĩ Tákĩ rĩ ã jǐlé gá ũtũ ní 'dengará gálé rú. Páũlũ adri caá ãngũ rĩ agá 'dǎlé ílí na, ri tĩ Múngu vé rĩ sǐé 'bá rĩ pi ní (Ĕzĩ 19). 'Bá kárakará ãngũ rĩ agá rĩ pi, 'bá kǔrũ rĩ ã gǎrǎ rĩ pi be, ẽ'yĩkĩ Yésũ ri rá. Vúdrĩ ni gé, Páũlũ kǎ rií adrií jó ãngũ ũ'yĩzũ rĩ agá Rómǎ gá 'dǎá, sĩ kòkòbì 'dĩri sǐé 'bá kǎnísǎ vé Ĕfésō gá rĩ pi ní, lũzũ kòpi ní kǐnĩ, ẹsĩ kòpi ní 'bǎá Kúrísitò drĩgé 'dĩri, Múngu ũtĩ tã ni ní kǐnĩ, Úpí Kúrísitò ri adri ãmbúgu ngá vũ drĩgé nògò rĩ pi drĩgé, ãzini ngá 'bũ gé 'dǎá rĩ pi drĩgé.

Cápĩtǎ 1-3 agá, Páũlũ ũlũ 'bá Múngu ní ũpǐé gĩ rĩ pi vé tã, ãzini ũlũ tã Múngu ní kòpi pazú ìvé ũnjĩkǎnyǎ agásĩ, ĩri ní kòpi úmúzá ícázú Kúrísitò be ngá ãlu ĩrivé drǎngará sĩ rĩ vé tã, ãzini ũlũ ĩrivé íngángará ídri rú drǎngará gálésĩ rĩ vé tã. Cápĩtǎ 4-6 agá, lũ 'bá rĩ pi ní lẹtĩ kòpi ní ĩ úmúzá ícázú ngá ãlu Kúrísitò rũ'bá gá rĩ.

¹ Ma Páũlũ 'i, Múngu ĩpǐe ma adrií Kúrísitò Yésũ vé 'bá áyúǎyũ ni rú.

Á sĩ kòkòbì 'dĩri sǐé 'bá adri'bá Ĕfésō gá ẹsĩ 'bǎ'bée Kúrísitò Yésũ vé ẹzĩ nga'bá rĩ pi ní.

² Ēsị múké, āzini tākiri íngápi 'bá Ētẹpi Múngú vúgá, āzini Úpí Yẹsụ Kúrísító vúgá rĩ ā adri ĩmi be.

Múngú sē 'bá ní tākiri Kúrísító ā rụ sī

³ Lē 'bâ íngúkí 'bávé Úpí Yẹsụ Kúrísító Ētẹpi Múngú ri, ĩri ní 'bá ní tākiri sēe adrizú Kúrísító agá rĩ sī, Kúrísító íjị 'bá ní tākiri rĩ 'bũ gélésíla.

⁴ Drīdrī ni, Múngú ní drī 'bũ pi gbizú vũ be kuyé rĩ gé, ĩpē 'bâ adrií uletere 'bá ívé ni pi rú ũnjíkānyā ākó, Yẹsụ Kúrísító ā rụ sī. Múngú vé lēngára sī,

⁵ 'du 'bâ 'bāá anji ívé ni pi rú Yẹsụ Kúrísító ā rụ sī, tā ni íbí íngá ĩri ē ẹsị agá.

⁶ Lē 'bâ íngúkí Múngú ri ẹsị múké ĩri ní 'bāá 'bá ní āmbúgú tā ĩrivé Mvā ĩri ní lēlē rĩ ní 'oó 'bá ní rĩ sī.

⁷ Kúrísító vé ārí dā 'bâ tā sī, 'bâ drī jezú, trūkí 'bâ āní 'bávé ũnjíkānyā agásí gí, Múngú vé ẹsị múké rĩ ā tā sī.

⁸ Múngú ē ẹsị ní adrií 'bá ní múké rĩ sī, sē 'bá ní úmī, āzini tā nīngára.

⁹ Múngú vé tā ándúrú ĩri ní úcí kuú 'í ẹsị agá rĩ, i'da nóni 'bá ní āmvé. Tā ni íbí íngá ẹsị ni agá, i'da tā rĩ Kúrísító ā rụ 'bá gá.

¹⁰ Tā Múngú ní ụtị rĩ, ĩri 'díní, sâ ni kādō ícó, ĩri ímụ ngá 'bũ gé rĩ pi íkūnā ngá vũ drīgẹ rĩ pi be cére vūrā ālu gé, Kúrísító ri ímụ adri kọpi drīgẹ nĩ.

¹¹ Múngú ũpē 'bâ adrií anji ívé ni pi rú Kúrísító agá. Ũpē 'bâ ọtụ ínógósị í'dóngára gá 'dāá, tā rĩ pi ĩ nga, sụ Múngú ní ụtị rĩ tịni.

12 Múngú 'o tā 'dīri 'dīni, 'bâ éṣí 'bā'bée Kúrísítō drīgé drīdrī rī pi, 'bâ íngúkí rí Múngú rí āní.

13 Īmi ní Kúrísítō vé ú'dúkọ múké áda rī yī rá rī sī, ú'dúkọ múké ĩmi ní ẹ'yīí gí 'dīri pa ĩmi nĩ. Īmi ní Kúrísítō rí ẹ'yīí gí rī sī, sē ĩmi ní Índrí Uleterē ĩri ní tā ni ẹzīí rī, lūzú kínĩ ĩmi 'bá Kúrísítō vé ni.

14 Tā Múngú ní Índrí Uleterē rī sēzú 'bá ní rī, lū 'bá ní uleterē 'yozú kīnĩ, ngá Múngú ní ẹzīí ívé 'bá rī pi ní, 'bá ní ríí ütēé rī, ĩri ímú sē 'bá ní rá. Kúru Múngú rí ímú 'bá ní drīwālā sē, 'bá kúru ĩri ĩnjī, āzini 'bā ĩri íngú.

Páũlũ zī Múngú rí

15 Á yī tā ĩmi ní Úpí Yēsũ rí ẹ'yīzú rī rá, āzini ā yī tā ĩmi ní 'bá Múngú vé rī pi lēzú céré rī rá.

16 Ụ'dú céré má kādō ríí Múngú rí zīí, ma rí ĩmivé tā lū Múngú ní, ma rí ōwō'dīfō sē ĩri ní ĩmi tā sī.

17 Ma rí Múngú 'bávé Úpí Yēsũ Kúrísítō vé Ẹtépí ĩ ní ĩnjīí ĩnjī rī zī ĩmi ní, ā sē rí ĩmi ní Índrí tā nīzú ni, ẽ í'da rí ĩmi ní tā Múngú vé rī, ĩmi nīkí rí Múngú rí āní múké múké.

18 Ma rí Múngú rí zī ĩmi ní, ā zī rí ĩmivé úmĩ, ĩmi 'bākí rí éṣí tā áda ĩri ní ĩmi zízú rī nīzú āní, āzini ĩmi nīkí rí dīngárá úmvúlésĩ ĩmi ní dīzú 'bá Múngú vé rī pi be trú ̃lũ 'dāri āní.

19 'Bá lēkí ĩmi nīkí Múngú vé ũkpō āmbúgú ĩri ní sēé 'bā ĩri ẹ'yī' 'bá gí nō'bée ní rī. Ũkpō 'dīri ĩri ní áyú

20 Kúrísítō ri ingazú gōzú ídri rú drāngará gálésīla rī, sē ĩri úrí ívé drī ęndępī* gé 'bū gé 'dāá.

21 Kúru Kúrísítō ri āmbúgú mālāyíkā rī pi drīgė, índrī ũnjī rī pi drīgė, 'bá tāimbī sē'bá rī pi drīgė, 'bá ũkpō be rī pi drīgė, āzini 'bá āngū rų'bá rī pi drīgė, adri 'yęná béré āndrū nō'bée drīgė kuyé, ĩri adri āmbúgú cazú lókí ímųpi drīdrī 'dīi rī gé.

22 Múngú 'bā ngá rī pi ārėvú cérė ĩri ā pálė gá, Múngú ĩpē ĩri adrii āmbúgú ngá rī pi drīgė cérė 'bá kānísā† vé rī pi ní.

23 'Bá Kānísā vé rī pi rų'bá Kúrísítō vé ni. Kúrísítō ri ęzī nga kānísā ívé rī agá nī. ĩri ívé ũkpō sē 'bá kānísā vé rī pi ní nī.

2

Kúrísítō ri sē 'bā ídri įsú rá

1 ĩmi ní ándúru Múngú vé tā gāá sī, āzini ĩmi ní rīi ũnjīkānyā 'oó rī sī, índrī agá, ĩmi āsámvú rará rú Múngú be, ĩmi índrėkí sų 'bá ũdrā'bá gí rī pi tįņi.

2 Lókí 'dāri gé, ĩmi rikí tā ũnjī nyōōkų nōri vé rī 'duų ngaá, ĩmi rikí Sātānā adriipi āmbúgú índrī ũnjī rī pi drīgė rī vé tā 'duų ngaá. Sātānā ālu ālu 'dīri ri 'bá Múngú ri gā'bá sī rī pi ē mį ũ'bā 'de tā ũnjī agá nī.

---

* **1:20** 1:20 Drī ęndępī rī: Drī ęndępī vé íffī, ĩri vūrā Múngú vé ĩ ní įņjī įņjī rī, āzini vūrā ũkpō sėzú rī. † **1:22** 1:22 Kānísā: Kānísā ri 'bá Yėsų Kúrísítō ri ę'yī'bá gí rī pi.

3 Ɔtú 'bá rikí céré tã 'oó sũ 'bá ũnjĩkãnyã 'o'bá rĩ pi tĩni, 'bá rikí tã rú' 'bá nōri ní lēé rĩ pi 'duđú ngaá, āzini tã 'bã ẹsị ní lēé rĩ 'duđú ngaá. Tã rú' 'bá nōri vé rĩ sī, Múngú ã 'a ve 'bá ní ũnjĩ ũnjĩ, sũ ĩri ã 'a ní veé 'bá ụrụkọ ũnjĩkãnyã 'o'bá rĩ pi ní rĩ tĩni.

4 'Bo Múngú ní 'bã lēé agaá rá rĩ sī, 'bã ívé ẹsị ĩdrikídri agaápi rá rĩ 'bá ní rá.

5 'Bá ní ũnjĩkãnyã 'oó rĩ sī, 'bã adrikí dō sũ 'bá ũdrã' 'bá gí rĩ pi tĩni drãáāsīyã, Kúrísítō sī, índrí agá, 'bá gōkí ícá ídri rú. Īmi ndrekí drĩ ká, ĩrivé ẹsị múké rĩ sī, pa ĩmi gí.

6 Múngú inga 'bã gōó ídri rú Kúrísítō be trú, sē 'bá ní vūrã mụzú úrízú Kúrísítō Yēsũ be trú ívé mālũngã 'bũ gé rĩ agá.

7 Múngú 'o tã 'dĩri 'dĩni lũzú kínĩ, ĩrivé ẹsị múké agaápi rá rĩ sī, ĩri ímụ 'bá ní tã múké sē, 'bá ní Kúrísítō Yēsũ ri ẹ'yĩjí gí rĩ sī.

8 Múngú pa ĩmi ẹsị múké ívé rĩ sī, ĩmi ní Yēsũ ri ẹ'yĩjí gí rĩ sī. Tã ni íbĩ íngá ĩmi vúgá kuyé, Múngú sē ĩmi ní fēfē rú ẹsị múké ívé rĩ sī.

9 Múngú pa ĩmi ẹzị ĩmi ní ngaá rĩ sī kuyé, 'bá āzi ẽ íngú rí 'i pangará 'dĩri sī ku.

10 'Bávé adringará Kúrísítō Yēsũ agá nōri, Múngú sē 'bã ícá nóni nĩ, Múngú sē 'bá ní ídri ú'dí tã múké 'ozú, útú tã múké 'dĩri vé tã kú ĩnógósí, 'bã rikí ngaá mụzú.

'Bã ngá ãlu Kúrísítō agá

11 Īmi 'bá adri' 'bá Yãhúdĩ rú ku rĩ pi, lē ĩmi ígákí

tā Yāhūdī ī ingú 'bá īvé ágélé ē tị úlǵará* ā tā sī, 'yo 'bá kǵnī īmi pāgánō, úlǵkí īmī ágélé ē tị kuyé 'dāri.

¹² Lē īmi nǵkí á má múké 'yozú kǵnī, lókí drǵdrǵ 'dāri gé, īmi rikí adrii Kúrísítō rụ 'bá gá sī rará rú, gǵkí īmi Múngú vé 'bá Īsērélē vé rǵ pi āsámvú gé sī āmvé, īmi nǵkí ũndī Múngú ní rụ 'bá Īsērélē vé rǵ pi be rǵ kuyé. Īmi ní rizú adrizú vū drǵgé nōgó rǵ gé, Múngú adri īmivé ni kuyé, āzini īmi 'bākí é sǵ drǵ ni gé kuyé.

¹³ Ándú rú īmi āsámvú Múngú be rará rú, 'bo nóni Kúrísítō vé drāngára úmú īmi ícá ngá ālu Kúrísítō Yēsū be gí, īmi ní ĩri ě'yǵí gí rǵ sī, īmi nóni Múngú be ĩnyǵánǵá.

¹⁴ Kúrísítō íjǵ tǵkíri 'bā āsámvú gé 'bá adri 'bá Yāhūdǵ ku rǵ pi be, ícǵ 'bā āsámvú ícá ngá ālu, sē ngǵngára ũnjǵ 'bá ní 'bā acozú rǵ gō deǵ rá.

¹⁵ Kúrísítō vé drāngára ímú tǵǵmbǵ Yāhūdǵ rǵ pi vé ī ní 'bá adri 'bēe Yāhūdǵ rú ku rǵ pi gǵzú āmvé 'dǵri fụ đrǵá rá. Tā ā pá ĩri ní ímú zú rǵ, ímú kōpi úmú ícá ngá ālu, íjǵ tǵkíri ícá kōpi āsámvú gé.

¹⁶ Kúrísítō vé drāngára pe tị alambaku† sǵgé rǵ, úmú Yāhūdǵ rǵ pi 'bá Yāhūdǵ ku rǵ pi be ícá ngá

---

* **2:11** 2:11 Ágélé ē tị úlǵará: Múngú lū Ābūrámā ní kǵnī, anjǵ āgō Ābūrámā vé rǵ pi adrikí dō caá ỳ'dụ ārō gí, lē ā úlǵkí kōpi ā ágélé ē tị rá, ā lū rǵ 'yozú kǵnī, kōpi anjǵ Múngú vé ni. 'Bá rǵ ā'yǵí dō 'í ágélé ē tị sēe lǵ gí, ĩri tǵǵmbǵ Mósē vé rǵ 'dụ nga. 'Í lā 'Ídóngára 17:9-14; Ēzǵ 15:1-5. † **2:16** 2:16 Pe tị alambaku: 'Bá Rómā vé rǵ pi rǵ 'bá tā 'o 'bá ũnjǵ rǵ pi gbā mūsūmārǵ sǵ pe tị alambaku sǵgé, ĩri sǵ 'dụ āco kōpi íbǵ drǵ ndō, kōpi ĩzāngā nya ambamba drāngára rǵ gé.

ālu, sē kōpivé āsámvú Múngú be rī gō ícá múké, sē tā kōpi ní ĩ ngǔzú ũnjí rī gō deḡ rá.

17 Kúrísítō ímú ụ'dụkọ múké tākiri vé rī ũlūú ĩmi 'bá adri'bée Yāhúḍḍi rú ku Múngú ri nị'bá kuyé rī pi ní, āzini 'bā Yāhúḍḍi rú Múngú ri nị'bá rá rī pi ní.

18 Nóni 'bā Yāhúḍḍi rī pi, āzini 'bá adri'bá Yāhúḍḍi rú ku rī pi ícọ ca 'bá Ẹtẹpi Múngú vúgá 'dǎá ũkpō Índrí Uletere ālu ālu 'dīri vé rī sī, āzini tā Kúrísítō ní 'oó 'bá ní rī sī.

19 Nóni ícókí ĩmi zịj jākā ku, āzini ícókí 'yoó kíní, ĩmi adrikí āngū 'dípáa kuyé 'dini ku, 'bo ĩmi nóni āngū 'dípáa 'bá Múngú vé rī pi be trụ, āzini ĩmi nóni anji Múngú vé ni ĩrivé 'bẹtị āsámvú gé.

20 ĩmi adrikí sụ jó ĩ ní sị rī tịni, nẹbị rī pi, Yẹsụ vé 'bá áyúáyū rī pi be, kōpi írā anji ĩ ní ụfị í 'dózú jó sịzú āní rī tịni, Kúrísítō Yẹsụ ri ívé rī írā sẹpi jó rī ní pá tuzú āní ũkpó ũkpó rī.

21 'Bá Yẹsụ ri ẹ'yị'bá gí rī pi úmúkí ĩ ícá ngá ālu Yẹsụ be, kōpi gōkí ícá Jó uletere Úpí vé ni.

22 ĩmi 'bá adri'bá Yāhúḍḍi rú ku 'dī'bée, Kúrísítō úmú ĩmi ícá Yāhúḍḍi rī pi be ngá ālu, ĩmi adrikí rí vūrā Índrí Múngú vé rī ní adrizú ni.

3

Páulū ũlū ụ'dụkọ múké Múngú vé rī

1 Ma Páulū 'i, 'bekí ma jó rizú āngū ũ'yízú rī agá, má ní ụ'dụkọ múké Kúrísítō Yẹsụ vé rī ũlūú ĩmi 'bá adri'bá Yāhúḍḍi rú ku rī pi ní rī ã tā sī.

² Ádarú ĩmi yĭkí rá, ẹsĭ múké Múngú vé rĩ sĭ, sē má ní ẹzĭ rizú ụ'dụkọ múké rĩ ũlüzú ĩmi ní ǎnĭ.

³ Múngú i'da tā 'í ní ỳtĭĭ kuú mūdũmūdũ rú rĩ má ní, sũ má ní sĭĩ kọkọbĭ drĭdrĭ rĩ agá ẹlĭnǎ rĩ tĭnĭ.

⁴ ĩmi kádō kọkọbĭ rĩ lǎǎ, ĩmi nĭ áamá uletere 'yozú kĭnĭ, á nĭ tā Kúrísĭtō vé Múngú ní ỳtĭĭ kuú mūdũmūdũ rú rĩ rá.

⁵ Múngú i'da tā 'í ní ũzųų kuú mūdũmūdũ rú 'dĭri 'bá ọtų drĭdrĭ 'dǎ'bée ní kuyé, 'bo nóni i'da tā rĩ 'bá Yẹsũ Kúrísĭtō vé áyúǎyũ uletere rĩ pi ní, ǎzini nẹbĭ rĩ pi ní Índrĭ Uletere rĩ vé ũkpō sĭ.

⁶ Tǎ ĩ ní ũzųų kuú mūdũmūdũ rú rĩ, ĩri 'dĭni, 'bá adri'bá Yǎhųdĭ rú ku rĩ pi ẹ'yĭkí ụ'dụkọ múké rĩ rá, kúru kọpi ímų ĩ úmų ícǎ ngá ǎlu Yẹsũ be. Tǎ 'dĭri sĭ, kọpi Yǎhųdĭ rĩ pi be, kọpi cére tā múké Múngú ní lée sēé ívé 'bá rĩ pi ní rĩ ịsų rá. Kọpi drĭlẹ múké Múngú ní ẹzĭ Kúrísĭtō Yẹsũ ǎ rų sĭ 'dĭri ịsų Yǎhųdĭ rĩ pi be trų ǎlu.

⁷ Ẹsĭ múké Múngú vé rĩ sĭ, sē má ní fĕfĕ rizú ụ'dụkọ múké rĩ ũlüzú, ǎzini sē má ní ũkpō ẹzĭ rĩ ngazú nĭ.

⁸ 'Bá Múngú vé rĩ pi ǎsámvú gé, mâ adri dō kọpivé ỳdų* drǎǎsĭyǎ, Múngú vé ẹsĭ múké rĩ sĭ, ịpĕ ma ụ'dụkọ múké Kúrísĭtō vé tā be agaápi rá rĩ ũlũú 'bá adri'bá Yǎhųdĭ rú ku rĩ pi ní.

⁹ Múngú ngá rĩ pi ǎrĕvų gbĭipi cére rĩ ịpĕ ma nĭ, mâ ũlũ rí tā 'í ní ọtų ỳtĭĭ mūdũmūdũ rú rĩ.

* **3:8** 3:8 Mǎ adri dō kọpivé ỳdų: Pǎulũ átá tā 'dĭri 'dĭni, ǎ'diǎtǎsĭyǎ ọcų 'bá Yẹsũ ǎ pámvú ũb' 'bá rĩ pi. 'Í lǎ búkũ Ẹzĭ vé rĩ. Ẹzĭ 8:1-3.

10 Múngú lē ívé úmĩ tã 'ozú rĩ lūú mālāyíkã 'bũ gé 'dãã rĩ pi ní, āzini índrĩ ũnjĩ rĩ pi ní. Kōpi ímũ tã 'dĩri ndre lókĩ Yāhūdĩ rĩ pi ní ĩ úmúú 'bá Yāhūdĩ ku rĩ pi be trũ ívé kãnísã agá rĩ gé.

11 Múngú ũtĩ tã 'dĩri ọtú ìnógòsì, tã 'dĩri nga 'i fũú tị ni gé gí, Kúrísítō Yēsũ 'bávė Úpí 'dụ tã ni ngaá nĩ.

12 'Bá ní adrií Yēsũ Kúrísítō agá, āzini 'bá ní ĩri ẹ'yĩí gí rĩ sĩ, ĩri 'bá ní drĩwālã sē, 'bã fi mụzú Múngú ẹndrẹtị gé 'dālė ũrĩ ākó.

13 Á mã ĩmi drĩ ĩrĩ sĩ, ĩzāngã má ní nyaá ĩmi tã sĩ rĩ sĩ, lē ĩmĩ ẹsì ă adri ĩzāngã sĩ ku, ĩzāngã má ní nyaá 'dĩri sē Múngú ri ĩmi íngú ānĩ.

Páulũ zị Múngú ri 'bá Ēfēsō vé rĩ pi ní

14 Má kãdō rií tã Múngú ní 'oó 'dĩ'bée ũsũ, ma ri kũmũcí ũtĩ, ma ri 'bá Ẹtẹpi ri zị.

15 Ma ri Múngú ri zị, Múngú ri Ẹtẹpi 'bá céré pi vé ni, 'bá 'bũ gé rĩ pi vé ni, āzini 'bá vũ drĩgé rĩ pi vé ni.

16 Ma ri Múngú 'bá Ẹtẹpi dīipi pōwũpōwũ rĩ zị, ĩrivé Índrĩ ă sē rí ĩmi ní ũkpō ĩmivé ẹsì agá,

17 ānĩ Kúrísítō ẹ ịsú rí vūrã fizú adrizú ĩmĩ ẹsì agá, ĩmi ní ĩri ẹ'yĩí gí rĩ sĩ. Ma ri Múngú ri zị ĩmi ní, ĩmi lėkĩ rí Kúrísítō ri ẹsì be céré, ă sē rí ĩmi tukí rí pá ũkpó ũkpó.

18 Lē ĩmi ịsúkĩ úmĩ tã nĩzú ámázú, sũ 'bá Múngú vé rĩ pi ní ịsú rĩ tịni, ĩmi nĩkĩ rí lēngará Kúrísítō ní ĩmi lėzú ambamba 'dĩri áamá ānĩ.

19 Á lē ĩmi nĩkĩ tã Kúrísítō ní ĩmi lėzú ambamba 'dĩri, lēngará 'dĩri ícókĩ ụ'bĩĩ bã ku. ĩmi nĩkĩ dō

lēngárá 'dīri rá, ĩmi adri tā be pīri, sū Múngú vé rī tīni.

²⁰ Lē ē íngúkí Múngú ũkpō be riipi ězī ngaápi 'bâ rų'bá gá rī, ĩri ícō tā ārevú 'o aga, tā 'bá ní zī, āzini 'bá ní rīi ũsŭú rī pi drīgē sī céré.

²¹ Lē 'bá kánísā vé rī pi ē íngúkí Múngú ri, ē íngúkí Kúrísítō Yēsŭ ri, āzini úyú drīdrī 'dīlé rī pi ē íngúkí Múngú ri mužú 'dáni'dáni! Āmīnā.

4

Adringára trŭ Kúrísítō agá rī

¹ 'Yīkí ma jó āngŭ ũ'yīzú rī agá, má ní ězī Úpí vé rī ngaá rī sī, á mā ĩmi drī ĩrī sī, lē ĩmi 'okí tā múké ni pi mužú áyu, ā'diātāsīyā Múngú zī ĩmi adrii 'bá ívé ni pi rú.

² Lē ĩmi íngúkí ĩmi ku, ĩmi adrikí tā be mādā. ĩmi 'dúkí tā rī mužú ěsī be mādā, ĩmi 'dúkí tā rī ngaá ĩmi āsámví gé sī lēngárá sī.

³ Lē Índrí Uleterē rī ā úmú ĩmi adrii ngá ālu, ĩmi adrikí tā be kīri ĩmi āsámví gé sī.

⁴ ĩmi úmúkí ĩmi céré ícá rų'bá ālu gí, Índrí ĩmi ní ĩsŭ rī, ĩri ālu ālu 'dīri, Múngú zī ĩmi céré, ĩmi 'bākí rí ěsī tā drīdrī 'dīlé rī ũtēzú.

⁵ Úpí ri 'yéṅá ālu, ě'yīngára ri ālu, bātízīmŭ ri ālu,

⁶ Múngú ri 'yéṅá ālu, ĩri Ętépī 'bá rī pi vé ni céré, ĩri āmbúgu 'bá drīgē céré, ĩri ri 'bâ áyú céré ri ězī nga, ĩri ri adri 'bá agásī céré.

⁷ 'Bo Kúrísítō sē 'bá ālu ālu ní fēfē ívé ěsī múké vé rī ězī ngazú āní 'í ní.

⁸ Tā ĩ ní sī Búkŭ Múngú vé rī agá rī kīnī,

“Kā tųú mųzú ųrųgégé 'dǎá,
 jì ívé ari'ba rĩ pi mųzú ĩndĩ,
 í'dú ngá kárákará awaá ívé 'bá rĩ pi ní.”

⁹ Tǎ ĩ ní 'yoó kínĩ, tų mųzú ųrųgégé 'dĩri vé ífífí
 ǎ'di? Ĩri lũ 'yozú kínĩ, drĩdrĩ ni, Kúrísítō ímú
 adrii vũ drĩgé nōgó, vűdrĩ ni gé, ĩri ní kúru tųzú
 mųzú 'bũ gé 'dǎá.

¹⁰ 'Bá ímúpi vũ drĩgé nōgó rĩ, ĩri 'bá ǎlu ǎlu
 ngaápi mųúpi ųrųgégé 'bũ gé 'dǎá rĩ 'i, ĩri ímú
 adri ǎmbúgú ngá rĩ pi drĩgé céré.

¹¹ Kúrísítō ųpē 'bá rĩ pi ǎ ųrųko adrii 'bá
 áyúáyũ ni pi, ųrųko'bée nẹbĩ, ųrųko'bée 'bá
 Kúrísítō vé tǎ ũlũ 'bá 'bá Kúrísítō ri ẹ'yĩ 'bá kuyé
 rĩ pi ní ni pi, ųrųko'bée vé ẹzĩ adrizú atala* rú,
 ųrųko'bée 'bá ǎngũ ímbá'bá ni pi.

¹² 'Bá 'dĩ'bée vé ẹzĩ, kọpi ri 'bá Múngú vé rĩ pi
 ímbá, kọpi ǎ ngakí ri ẹzĩ Kúrísítō ní, kọpi ǎ adrikí
 rí ũkpó ũkpó ívé ẹ'yĩngára agá, kọpi ǎ úmúkí rí
 ĩ adrii rų'bá ǎlu Kúrísítō vé ni,

¹³ cĩmgbá 'bá ní 'bá úmúzú ícázú ngá ǎlu, 'bá
 ní Múngú Mvọpi ri ẹ'yĩzú, ǎzini 'bá ní ĩrivé úmĩ
 'dųzú tǎ ngazú, 'bá adrikí rí ũkpó ũkpó 'bávé
 ẹ'yĩngára agá, tǎ céré sĩ, 'bá adrikí rí sű Kúrísítō
 tĩni.

¹⁴ Lě 'bá rikí tǎ 'oó sű anjiná nyírĩnǎ rĩ pi
 tĩni ku. Lě 'bá ǎngũ ímbá'bá ũnjō sĩ rĩ pi
 vé ímbángára ǎ ri ĩmĩ úmĩ újá sű ũlĩ ní rii
 kúlúmgbá úvĩ yĩ drĩgé sĩ ngálá ngálá rĩ tĩni ku.

¹⁵ Ngá múké rĩ, lě 'bá lěkí 'bá lělě, 'bá átákí tǎ
 áda 'bá ǎsámví gé sĩ áyu, 'bávé ẹ'yĩngára ǎ mba

4:8 4:8 Sǎwúmǎ 68:18 * **4:11** 4:11 Atala rĩ pi: Atala 'dĩ'bée
 zǎkí rọbọjọ ku. Kọpi ri 'bá kǎnísǎ vé rĩ pi ímbá.

rí ícá ũkpó ũkpó Kúrísítō adriípi kánísã drĭgé rĩ agá.

¹⁶ Kúrísítō úmú 'bâ céré 'í rú'bá gá, sũ ĩgélé ãndíãndí rĩ pi ní ĩ úmú adrii rú'bá ãlu gé rĩ tĭnĭ. Ĩgélé ãndíãndí 'dĩ'bée ngakí dō céré ězĭ mụzú múké, kôpi ĩ lēlē, ĩri sē rú'bá rĩ mba ícá ũkpó ũkpó.

Ēsĭ újángará

¹⁷ Úpí ā rú sĭ, á lē 'yo ĩmi ní 'dĭni, lē ĩmi riki adrii sũ págánō tā nĭ'bá ku rĩ pi tĭnĭ ku.

¹⁸ Ōzŭkí kôpivé úmĭ tā nĭzú rĩ gĭ, kôpi gŭkí ĩ rará rú ídri Múngú ní sēé rĩ agásĭ, ã'diātāsĭyã kôpi gākí Múngú vé tā sĭ, kôpi ē drĭ ũkpó ũkpó.

¹⁹ Tã rĩ dō múké yã, dō ũnjĭ yã, kôpi ũsŭkĭ ku. Kôpi lēkí tā drĭnjá sēépi ni 'oó mụzú áyu, ãzini kôpi ri tā ãzãvũ rú ni pi ęndĭ 'o mụzú dĭĭ dĭĭ.

²⁰ 'Bo tā Kúrísítō vé ĩ ní ímbá ĩmi ní rĩ adri 'dĭni kuyé.

²¹ Ádarú ĩmi yĭkí Yēsũ vé tā rá, ãzini ímbákí ĩmi ní tā áda Yēsũ vé rĩ rá.

²² Ímbákí ĩmi kĭnĭ, lē ĩmi kukí létĭ ũkŭ ándúró ĩmi úbépi fĭpi ũnjĭkãnyã 'ozú 'dãri ãní, lē ĩmi kukí tā ándúró ĩmĭ mĭ ũ'bãápi, ĩmi iza'bée izaza rĩ pi ãní.

²³ Ímbákí ĩmi kĭnĭ, lē ĩmivé yĭkĭ tā 'ozú rĩ ā újá 'í ícá ú'dí.

²⁴ Lē ĩmi újákí ĩmivé adringará ícá ú'dí sũ Múngú ní ĩmi gbíí sũ 'í tĭnĭ rĩ tĭnĭ, ádarú ĩmi adri tā be pĭrĭ, ãzini uletere.

²⁵ Kúru lē 'bá ãlu ãlu ã ku ũnjō ãní, lē ã átá tā áda rĩ áyu 'í ōgŭpĭĭ Yēsũ ri ę'yĭ'bá gĭ rĩ pi ní,

ã'diātāsīyā 'bá úmúkí 'bâ céré adrií rú' 'bá ālu Kúrísítō vé ni gí.

26 "Īmî 'a ve dō gí, ā sē ĩmi fií ũnjĩkānyā 'oó ku." Īmî 'a ve dō gí, lē ĩmi kukí 'a vengárá 'dĩri ā ca ũtú ní 'dengárá gá ku.

27 'A vengárá ri sē ādróko† ri vūrā ĩsú úrízú ĩmî ěsí agá.

28 'Bá āzi dō ĩmi āsámví gé 'dĩgé ũgú rú, lē ā ku ũgū ā vúgú āní. Lē ā nga ězĩ 'í drĩ sĩ, ě ĩsú rí ngá, ā ko rí 'bá ngá ākó rĩ pi ě ĩzā āní.

29 Lē átángá ũnjí ě ĩfū ĩmi tĩ gé sĩ ku, 'bo lē ĩmi átákí tā múké 'bá rĩ pi ě ĩzā koopi ni áyu, ā ko rí 'bá tā rĩ yĩ' 'bá rĩ pi ě ĩzā.

30 Lē ĩmi sėkí Múngú vé Índrí Uleterē rĩ ní ĩzāngā ku, Múngú sē ĩmi ní Índrí Uleterē rĩ, ā nĩkí rí ĩmi áamá āní kínĩ, ĩmi 'bá ívé ni, cazú ú'dú 'í ní úmvúlésĩ ĩmi oyuzú ũnjĩkānyā agásĩ rĩ gé.

31 Ĕsí ũká ũká rĩ, ú'dúkó āsĩrā rú rĩ, jĩkó rĩ, āwāngárá āsámví gé sĩ rĩ, u'dangárá rĩ, āzini tā ārėvú céré rií 'olé ũnjí ũnjí rĩ pi, lē ĩmi kukí āní.

32 Lē ĩmi adrikí múké ĩmi āsámví gé sĩ, ĩmi lėkí ĩmi lėlē, ĩmi trūkí ĩmi ọgũpĩ ĩmi 'o' 'bá ũnjí rĩ pi, sũ Múngú ní ĩmi trũú Kúrísítō vé tā sĩ rĩ tĩnĩ.

5

Lē ĩmi adrikí sũ Múngú ní lėé rĩ tĩnĩ

4:26 4:26 Sāwúmā 4:4 † 4:27 4:27 Ādróko: Ādróko vé rú Sātánā 'i, ĩri āmbúgú índrí ũnjí rĩ pi drĩgé, gā tā Múngú vé ri 'dugá ngagá sĩ 'bũ gé 'dālė. Múngú ídró ādróko ri índrí ũnjí rĩ pi be 'bũ gé 'dāásĩ nĩ. 'Í lā I'dangárá 12:7-9.

¹ Lě ĩmi 'okí tã p̄r̄i s̄ũ Múngú ní 'oó r̄ĩ t̄ĩn̄i, ã'diātās̄iyã ĩmi anji Múngú vé ĩri ní lěélě ni pi.

² Lě ĩmi lěkí ĩmi lělé, s̄ũ Kúrísítō ní 'bã lěé r̄ĩ t̄ĩn̄i, adi 'i s̄éé dr̄áá r̄õbõṅõ rú 'bã tã s̄ĩ, s̄ē Múngú adri ãní ãyĩkō s̄ĩ.

³ ĩmi anji Múngú vé ni, lě ĩmi 'bãkí õwũ ãluṅáni ku, ĩmi 'okí tã ãzãvũ rú ni ku, ĩmi 'bãkí ẹs̄ĩ ãmbúgú ngá dr̄ĩḡé ku, ã'diātās̄iyã anji Múngú vé uletere r̄ĩ pi 'okí tã ãnjí 'dĩ'bée ku.

⁴ Lě ĩmi rikí átángá ãnjí ãnjí ni pi átá ĩmi ãsámvú gé s̄ĩ ku, dõku ĩmi rikí tã azakaza vé ni pi átá ku, dõku ĩmi rikí átángá rií átá áví agá ãnjĩkãnyã ãj̄ipi ni pi átá ku. Tã 'dĩ'bée adri múké ku. Ngá múké r̄ĩ, lě ĩmi rikí õwõ 'dĩfô s̄éé Múngú ní.

⁵ ĩmi n̄ĩkí rá, 'bã riipi õwũ 'bãápi muṅpi bãdãrú, ãzini riipi tã ãnjí 'oópi, ẹs̄ĩ 'bãápi ãmbúgú ngá dr̄ĩḡé r̄ĩ, 'bã 'dĩri ri ngá ĩ ní údé múngú rú ni ĩnjĩ, ícó fií mālũngã Kúrísítō pi vé Múngú be r̄ĩ agá ku. 'Bã ẹs̄ĩ 'bãápi ngá dr̄ĩḡé ãmbúgú r̄ĩ, ĩri ri ngá vũ dr̄ĩḡé nõgó r̄ĩ ĩnjĩ múngú rú.

⁶ Lě 'bã ãzi ã ri átángá azakaza vé ni átá ĩm̄i m̄i ã'bãzú ku, ã'diātās̄iyã tã 'dĩni 'dĩ'bée s̄ē Múngú ri 'bã tã 'o'bã dr̄ĩ ãkpó s̄ĩ 'dĩ'bée ĩr̄ĩṅã rá.

⁷ Lě ĩmi fikí tã 'bã 'dĩ'bée ní rií 'oó r̄ĩ 'oó ĩndĩ ku.

⁸ Ándúrú ĩmi rikí adrií ĩn̄ĩṅã agá, 'bo nóni ĩmi ỳt̄ũṅã agá, ã'diātās̄iyã ĩmi úmúkí ĩmi ícá Úpí Ẹs̄ũ Kúrísítō be tr̄ũ ngá ãlu gí. Kuru lě ĩmi adrikí s̄ũ 'bã adri'bã ỳt̄ũṅã agá r̄ĩ pi t̄ĩn̄i.

⁹ 'Bã adri'bée ỳt̄ũṅã agá r̄ĩ pi, k̄õpi ri tã múké 'o, tã p̄r̄i 'o, ãzini tã áda 'o.

10 Lē ĩmi nĭkĭ tā Úpĭ ní āyĭkō sēepi rĭ.

11 Lē ĩmi fikĭ tā ězĭ ākō ĭ ní riĭ 'oó ĭnĭnǎ agá rĭ pi 'oó ku, lē ĩmi i'dakĭ tā 'dĭ'bée āmvé kĭnĭ, tā 'dĭ'bée ũnjĭ.

12 Tā ũnjĭ 'bá Múngú ri nĭ'bá kuyé rĭ pi ní riĭ 'oó kĭri kĭri 'dĭ'bée, ā rikĭ tā ni 'bǎá tĭ gé ku, ĩri drĭnjǎ sē.

13 'Bo ũtúnǎ agá, tā ũnjĭ rĭ pi céré ĩndré ku uletere,

14 ā'diātāsĭyā ũtúnǎ ri sē ĭ ngá rĭ pi ārēvú ndre céré uletere. Ĩ ní 'yozú ānĭ kĭnĭ,

“Mi riĭpi ú'dú koópi rĭ, lē mĭ íngǎ uru,
mĭ 'bá drǎapi gĭ rĭ, lē mĭ ídrĭ gōó ídri rú ũzi,
Kúrĭsĭtō ri ímú dĭ mi drĭgé ũtúnǎ rú.”

15 ĩmi kǎdō riĭ adriĭ, lē ĩmi adrikĭ mĭ be kowu, lē ĩmi ā adrikĭ sŭ 'bá tā nĭ'bá ku rĭ pi tĭnĭ ku, lē ĩmi adrikĭ úmĭ be.

16 ĩmi ĩsŭkĭ dō drĭlé múké tā 'ozú ni gĭ, lē ĩmi 'okĭ tā múké ni pi mužú áyu, ā'diātāsĭyā lókĭ nōri, ĩri lókĭ ũnjĭ.

17 Lē ĩmi adrikĭ azakaza rú ku, lē ĩmi nĭkĭ tā Úpĭ ní lēé ĩmi 'okĭ rĭ.

18 Ā mvukĭ íwá ĩmērēzú bǎdǎrú ku, ě iza rĭ ĩmivé adringará ku, ngá múké rĭ, lē Índrĭ Uletere rĭ ā ású ĩmi nĭ.

19 ĩmi kǎdō ĩmi úmú vŭrǎ ālu gé, lē ĩmi ngokĭ úngó Sǎwŭmǎ vé rĭ pi, ĩmi ngokĭ úngó Múngú ā rŭ sĭ. Lē ĩmi ngokĭ úngó Úpĭ Múngú ri ĭnjĭzú ęsĭ be céré.

20 Ũ'dú céré, lē ĩmi sĕkĭ ōwō'dĭfō 'bá Ẽtĕpĭ Múngú ní tā céré ĩri ní 'oó ĩmi ní rĭ sĭ, 'bávé Úpĭ Yĕsŭ Kúrĭsĭtō ā rŭ sĭ.

Ūkú rĩ pi ìvé āgō rĩ pi be

21 Lě ìmi adrikí yìngará sī ìmi āsámvú gé sī, ā'diātāsīyā ìmi 'dĩri ri Kúrísítō ri ìnjĩ.

22 Lě ūkú rĩ pi ā yìkí ìvé āgō rĩ pi ě tị yiyi, sũ kōpi ní Úpí ě tị yiyi rĩ tịni.

23 Ā'diātāsīyā ágó ri āmbúgú ūkú drĩlé gá nĩ, sũ Kúrísítō ní adrií āmbúgú kánísā drĩlé gá rĩ tịni, Kúrísítō ri 'bá rĩ pi pa ìvé ùnjĩkányā agásĩ nĩ.

24 Kúru lě ūkú rĩ pi ā yìkí ìvé āgō rĩ pi ě tị yiyi tā cére sī, sũ kánísā ní Kúrísítō ě tị yiyi rĩ tịni.

25 Lě āgō rĩ pi ā lěkí ìvé ūkú rĩ pi lělě, sũ Kúrísítō ní 'bá kánísā vé rĩ pi lěé, ìri ní 'i adrií sěé drāá kōpi ā tā sī rĩ tịni,

26 'bá kánísā vé rĩ pi ā adrikí rí uletere, ā ũjĩ rí 'bá kánísā vé rĩ pi adrií ùnjĩkányā ākó, ú'dúkó múké rĩ ā ũjĩ rí 'bá kánísā vé rĩ pi ícá uletere.

27 Kúrísítō vé drāngará sī, 'du 'bá kánísā vé rĩ pi 'bāá 'bá ìvé ni, adi 'i sěé drāá, 'bá kánísā vé rĩ pi ā adrikí rí uletere, tā ākó, āzāvũ ākó, ùnjĩkányā ākó, tā āzi ākó.

28 Kúru lě āgō rĩ pi ā lěkí ìvé ūkú rĩ pi lělě, sũ kōpi ní ì rụ'bá lěé rĩ tịni. 'Bá rĩ lě dō ìvé ūkú lělě, 'bá 'dĩri lě 'i rụ'bá lělě.

29 'Bá āzi āluṅáni 'i rụ'bá gāápi sī ni 'dāáyo, ìri sụ 'i rụ'bá gá sụsụ, ìri ì rụ'bá ùtētē, sũ Kúrísítō ní 'bá kánísā vé rĩ pi ùtēé rĩ tịni.

30 'Bá 'bá Kúrísítō vé ni, 'bā ìrivé rụ'bá ìgélé.

31 Sīkí Búkũ Múngú vé rĩ agá kínĩ, “Tā 'dĩri sī, 'bá ágó ri ìvé étépì ku, ìri ìvé ẹndrẹpì ku, kōpi ì

úmú ũkú ni be, 'bá ɿrĩ 'dĩ'bée ĩ úmú adri rú'bánũ.

³² Átángá 'dĩri mbamba, ícò fí 'bá āzi drĩgé múké ku, 'bo á lě tã 'dĩri vé ífífí ũlũú uletere, átángá 'dĩri lũ kpá tã Kúrísítō pi vé 'bá kãnísã vé rĩ pi be rĩ.

³³ Kúru lě 'bá ālu ālu ā lě ívé ũkú sũ 'í ní 'ĩ rú'bánũ lě rĩ tĩni, āzini lě ũkú rĩ ē ĩnjĩ ívé ágó ĩnjĩnjĩ.

6

Anjiná rĩ pi vé tã 'bá ĩ tĩ'bánũ rĩ pi be rĩ

¹ Anjiná rĩ pi, lě ĩmi 'dúkí tã ĩmi étépi vé rĩ, āzini ĩmi éndrépi vé rĩ ngaंगा, ā'diātāsīyā ĩmi 'okí dō 'dĩni, ĩri múké.

² “Lě mĩ ĩnjĩ mí étépi pi mí éndrépi be ĩnjĩnjĩ,” Tāimbĩ ālu rĩ 'dĩni, Múngú kĩnĩ, 'bá rĩ 'dũ dō tã rĩ ngaंगा sũ 'dĩri tĩni, ĩri tã múké ĩsũ rá.

³ “Mĩ ĩnjĩ dō mí étépi pi mí éndrépi be ĩnjĩnjĩ, mĩ drĩlé ri adri múké, mĩ adri ílí be āco vũ drĩgé nōgó.”

⁴ ĩmi anji étépi, lě ĩmi átákí átángá anjiná rĩ pi ní ú'dúkó ũkpó ũkpó ni sĩ ku, ĩmi ímbákí kōpi létĩ múké sĩ, ĩmi ũlũkí tã Úpí vé rĩ kōpi ní.

Túgērĩ rĩ pi 'bá ambugu ĩ drĩlé gá rĩ pi be

⁵ ĩmi túgērĩ rĩ pi, lě ĩmi yíkí 'bá ambugu ĩmi ní ríí ězĩ ngaंगा kōpi ní vũ drĩgé nōgó rĩ pi ē tĩ yiyi, āzini lě ĩmi rukí kōpi ruru. Lě ĩmi ngakí kōpi ní ězĩ rĩ ěsĩ be céré, sũ ĩmi ní ngaंगा Kúrísítō ní rĩ tĩni.

⁶ Īmi ngakí ẹ̀zị rĩ ũkpō sī, ǎ adri 'yozú kínĩ, 'bá ĩmi ní rií ẹ̀zị ngaá kōpi ní rĩ pi ní rií mị 'bǎá ĩmivé ẹ̀zị ndrezú gōgō rĩ sī ku, ĩmi ngakí ẹ̀zị rĩ, sũ túgẹ̀rĩ Kúrísítō vé ni pi tịnị, lē ĩmi ngakí ẹ̀zị rĩ, sũ Múngú ní lēé rĩ tịnị.

⁷ Īmi ngakí ẹ̀zị rĩ ẹ̀sị be céré, sũ ĩmi ní rií ngaá Úpí ní rĩ tịnị, adri 'yozú kínĩ, sũ ĩmi ní rií ngaá 'bá áda ní rĩ tịnị ku,

⁸ ǎ'diātāsīyǎ ĩmi nīkí rá, 'bá rĩ dō túgẹ̀rĩ yǎ, adri dō túgẹ̀rĩ ku yǎ, ẹ̀zị múké ĩri ní ngaá rĩ sī, Úpí ri ĩri ũfē rá.

⁹ Īmi 'bá ambugu túgẹ̀rĩ rĩ pi ní rií ẹ̀zị ngaá ĩmi pálé gá rĩ pi, lē ĩmi rụkí ĩmivé túgẹ̀rĩ rĩ pi múké létị ǎlu ǎlu 'dĩri sī, ǎ 'okí kōpi ũnjí ku. Lē ĩmi ĩmgbēkí kōpi ẽ mị ku, lē ĩmi nīkí áamá múké 'yozú kínĩ, ĩmi céré ri ẹ̀zị nga Múngú 'bávé ǎmbúgú 'bũ gé 'dǎá rĩ ní, ĩri ẹ̀ndrẹ̀tị gé, 'bá rĩ pi céré trǒtrǒ.

Ngá Múngú vé ẹ̀'dị 'dịzú ǎdróko be rĩ.

¹⁰ Átángá rĩ ǎ ụdụ kínĩ, lē ĩmi adrikí ũkpō ũkpó Úpí vé ũkpō agaápi rá rĩ sī.

¹¹ Lē ĩmi úsúkí ĩmi ngá Múngú vé ẹ̀'dị 'dịzú rĩ pi sī, ĩmi ndēkí rí ǎdróko riípi mị ũ'bǎápi rĩ ǎní.

¹² Ẹ̀'dị 'bá ní rií 'dị rĩ, 'bá 'dịkí 'bá áda pi be ku, 'bá ri ẹ̀'dị rĩ 'dị índrị ũnjí ũkpō be ǎngū rụ 'bá rĩ pi be, índrị ũkpō be adri 'bá ịnịná agá rĩ pi be, ǎzini índrị ũnjí ũkpō be uru 'dǎá rĩ pi be.

¹³ Kúru lē ĩmi úsúkí ngá Múngú vé ẹ̀'dị 'dịzú rĩ pi ĩmî rụ 'bá gá, ụ'dụ ǎdróko ní ímụzú ẹ̀'dị 'dịzú ĩmi be rĩ gé, ĩmi tukí rí pá ũkpó ũkpó, ẹ̀'dị rĩ kǎdō deé, ĩmi áwíkí rí pá tuú kuú ũkpó ũkpó.

14 Lē ĩmi tukí pá ũkpó ũkpó, ĩmi ũ'yĩkí gō tā áda vé rĩ ĩmi úpílẹ́ gá títí, ĩmi útúkí rí ĩmi kú ũrē ẹ̀'dí 'dìzú àdróko be, àzini ĩmi ũ'yĩkí aya kpọ̀ọ̀'bu tā pìrì vé rĩ ĩmi bẹ̀drì gé, ĩmi ùtēkí rí ĩmî rú'ba àní.

15 ĩmi adrikí ũrē mụ̀ú ú'dúkọ́ múké tākíri vé rĩ ùlũú, sù ĩmi ní ngá pá gá úsú mụ̀zú àní ẹ̀'dí 'dìzú rĩ tìni.

16 ĩmi ẹ̀'yĩkí Múngú ri, à adri rí ĩmi ní sù kúkúrúkú tìni, à úgbú rí í'yé àdróko vé àcì àcì rĩ ĩmî rú'ba gá sī rá.

17 Lē ĩmi rụkí pangará rĩ vé tā títí, sù ĩmi ní sàpú aya rú rĩ úsú ĩmi drìgé rĩ tìni, àzini lē ĩmi rụkí ìlì àco Índrí Uletere vé rĩ ĩmi drìgé, ìlì àco 'dìri, ìri ú'dúkọ́ Múngú vé rĩ.

18 Lē ĩmi zìkí Múngú ri sà be céré ũkpō Índrí Uletere rĩ vé rĩ sī, lē ĩmi adrikí mị be kọ̀wụ, àzini lē ĩmi zìkí 'bá Múngú vé rĩ pi ní céré lẹ̀tì be àndíàndí mụ̀zú ùdũ àkó.

19 ĩmi zìkí kpá má ní Múngú ri ìndī, Múngú à sē rí átángá pìrì má tì gé, mà ùlũ rí ú'dúkọ́ múké Múngú vé rĩ 'bá rĩ pi ní ùrì àkó, kọ̀pi à nìkí rí ìrivé tā múké.

20 ã 'bekí dō ma jó àngũ ũ'yìzú rĩ agá má ní ú'dúkọ́ múké rĩ ùlũú rĩ à tā sī drāáàsīyā, lē ĩmi zìkí má ní Múngú ri, mà ùlũ rí ú'dúkọ́ múké rĩ mụ̀zú drìdrì ùrì àkó, sù má ní lēé rĩ tìni.

Páulũ vé mōdó sēlé ùdũ gé rĩ

21 Má ẹ̀drìpì Tùkíkō má ní lēélē, ẹ̀zì ngaapi ẹ̀sì àlu sī Úpí ní rĩ, ìri mávé tā ùlũ ĩmi ní nī, ĩmi nìkí rí mávé adringará, àzini ẹ̀zì má ní ríi ngaá rĩ.

²² Tā ā pá má ní lēzú ĩri pēzú mužú ĩmi vúgá 'dīlē rī, ĩri 'dī, ĩmi nīkí rí tā 'bá drīgē bēnī, ā mužú rí ĩmī ēsī ímbá, ĩmi adrikí rí ũkpó ũkpó.

²³ Má ēdrípīi má ómvúpīi, 'bá Ētēpī Múngú, āzini Úpí Yēsū Kúrísítō ā sē ĩmi ní tākíri, lēngará, āzini ē'yīngará.

²⁴ Ēsī múké Múngú vé rī ā adri 'bá céré 'bávé Úpí Yēsū Kúrísítō ri lē'bá mužú ũdū ākó rī pi ē ēsī agá.

Ụ'dúkọ Múké Múngú vé rị
Keliko: Ụ'dúkọ Múké Múngú vé rị New Testament+
copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Keliko)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

14717198-957a-524c-b31f-2c3197945b20